

مصاحبه با مدیر اجرایی آژانس بین‌المللی انرژی انرژی پاک معامله‌ای جدید

مترجم: محمد امین نادریان

آژانس بین‌المللی انرژی در آخرین گزارش خود تخمین زده که برای تأمین تقاضای انرژی جهان تا سال ۲۰۳۰ حدود ۲۶ تریلیون دلار سرمایه‌گذاری در بخش عرضه مورد نیاز است. آیا انتظار بر این است که این حجم عظیم سرمایه‌گذاری تنها از طریق بخش خصوصی تأمین شود؟ آیا حمایت‌های مالی دولتی نیز برای این پروژه‌های کلیدی زیربنایی مانند خط لوله نابوکو مدنظر است؟

به نظر من منابع مالی موجود در سطح جهان برای تأمین مالی این پروژه‌های سرمایه‌گذاری کافی است. البته به شرط این که شرایط جهانی حفظ شود. بیشتر سرمایه مورد نیاز پروژه‌های انرژی

اخیراً آژانس بین‌المللی انرژی بسته‌های سیاستی‌ای را در زمینه رشد اقتصادی ارائه می‌کند که معتقد است علاوه بر رشد اقتصادی، توسعه تکنولوژی‌های انرژی پاک رانیز به دنبال خواهد داشت. در همین زمینه EurActiv مصاحبه‌ای را با نابو تاناکا مدیر اجرایی آژانس بین‌المللی انرژی صورت داده که در اختیار خوانندگان اقتصاد انرژی قرار می‌گیرد.

آلوده‌کننده‌تر و ارزان‌تری مانند زغال سنگ به تکنولوژی‌های پاک ترجیح داده شوند؟ به نظر شما بحران مالی موجود چگونه وضعیت را تغییر خواهد داد؟

بحران مالی جاری که با کاهش قیمت‌های نفت همزمان شده، ممکن است باعث افزایش سرمایه‌گذاری در تولید برق از گاز و زغال سنگ شود که این موضوع مارا در مسیری قرار می‌دهد که میزان انتشارات بیشتری از حالت قبل دارد. دلیل بروز این اتفاق این است که کاهش دسترسی به منابع مالی باعث می‌شود تا پروژه‌های سرمایه‌بر مانند هسته‌ای و انرژی‌های نو با مشکل اساسی تأمین اعتبار روبه‌رو شوند و قیمت‌های پائین انرژی موجب افزایش توان رقابت تولید برق از انرژی‌های فسیلی در مقام مقایسه شود.

اما انتظار این است که قیمت‌های پائین انرژی و بحران اعتبارات موقتی است این در حالی است که نگاه سرمایه‌گذاران بلندمدت

است. لذا یکی از مخاطرات جدی طول عمر تأسیسات (stock) انرژی است. به عنوان مثال عمر مفید یک نیروگاه ۶۰ سال است. بنابراین تصمیمی که امروز در زمینه سرمایه‌گذاری گرفته می‌شود تا سال‌های متمادی با ما خواهد بود.

بالغ بر نیمی از سرمایه‌گذاری‌های موردنیاز برای تولید برق برای پاسخ به افزایش انتظاری جمعیت جهان به ویژه کشورهای در حال توسعه در نظر گرفته شده است. با این اوصاف به نظر شما آیا کشورهای در حال توسعه

سیاست‌های درستی را دنبال می‌کنند؟

در بیشتر کشورهای در حال توسعه اگر بخواهیم به رشد اقتصادی و اهداف زیست محیطی و اجتماعی پاسخ مناسبی داده شود باید سرمایه‌گذاری در بخش نیرو از میزان موجود فراتر رود. اما مسئله عدم اطمینان درباره این که آیا کشورهای در حال توسعه خواهند توانست سرمایه‌گذاری در نظر گرفته شده را محقق کنند بسیار با معناست، به ویژه در آفریقا و هند. فائق آمدن بر موانع متعدد، نیازمند تلاش‌های فراوان در زمینه تجدید ساختار و بازسازی در بخش برق و بعضاً دیگر بخش‌های موجود در این کشورهاست. به عنوان مثال یک چالش بسیار اساسی ساختار تعرفه‌های این کشورهاست که باید هر چه بیشتر انعکاس‌دهنده هزینه‌ها باشد. کشورهای توسعه یافته چه کمکی در این زمینه می‌توانند داشته باشند؟

در آینده باید از محل منابع خصوصی تأمین شود و به نظر می‌رسد که با افزایش انگیزه‌های بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری در این بخش، به تدریج سهم بخش خصوصی در تأمین سرمایه مالی بیشتر شود. بسیاری از دولت‌ها بخش انرژی خود را خصوصی کرده‌اند تا از این طریق هم بتوانند فشارهای وارد بر بودجه‌های دولتی را کاهش دهند و هم از طریق حضور شرکت‌های انرژی خصوصی در بازارهای بورس سهم بخش خصوصی و آحاد مردم را در تأمین سرمایه مورد نیاز شرکت‌های انرژی افزایش دهند. این دولت‌ها علاوه بر این بازارهای انرژی خود را به روی سرمایه‌گذاری خارجی نیز باز کرده‌اند.

آیا شرایط سرمایه‌گذاری کنونی در وضعیتی است که به سمت تحقق این سطح عظیم سرمایه‌گذاری‌ها هدایت شود؟

آنچه بیش از وجود منابع مالی در جهان و یا در یک منطقه اهمیت دارد توانایی بخش انرژی و وضعیت حاکم بر آن برای جذب این سرمایه‌هاست. بالطبع اغلب سرمایه‌گذاران به دنبال نرخ بازدهی بالاتر و ریسک کمتر هستند. لذا اگر چنین شرایطی در بخش انرژی در مقایسه با دیگر بخش‌ها برقرار نباشد این سرمایه‌گذاران در بخش‌های دیگر سرمایه‌گذاری خواهند کرد. ریسک‌های موجود در بخش انرژی

ریسک‌های بزرگی هستند و دائماً در حال تغییر است این ریسک‌ها که معمولاً با مسائل زمین‌شناسی، فنی، ژئوپلیتیک، بازار، مالی و رگولاتوری در ارتباط است برای هر یک از منابع و حامل‌های انرژی و در هر یک از سطوح مختلف زنجیره عرضه آن‌ها تفاوت می‌کند. اما علی‌رغم وجود همه این عدم اطمینان‌ها بخش انرژی در بیشتر موارد توانسته منابع مالی مورد نیاز خود را جذب کند و به نظر می‌رسد که در آینده نیز این روند ادامه یابد. البته به شرط آن که مکانیسم‌های موجود تأمین مالی برقرار بماند، بازدهی سرمایه‌گذاری به اندازه کافی بالا باشد و به طور کلی شرایط سرمایه‌گذاری جذاب باشد.

با توجه به تأکید آژانس بر کربن‌زدایی سیستم جهانی انرژی تا سال ۲۰۵۰، آیا این خطر وجود دارد که این سرمایه‌گذاری‌ها صورت نپذیرد یا منابع انرژی

چین در حال حاضر بیشترین رشد تقاضا را دارد و به زودی به بزرگ‌ترین مصرف‌کننده انرژی در جهان تبدیل خواهد شد. آیا شما در نظر دارید که چین را برای عضویت در آژانس بین‌المللی انرژی دعوت کنید؟

آژانس روابط مستحکمی با چین دارد و این علاوه بر روابطی است که هر یک از اعضای آژانس در قالب روابط دوجانبه با چین دارند. به دلیل اهمیت روزافزون نقش کلیدی چین در بازار انرژی جهان ما به شدت علاقه‌مندیم به همکاری دوستانه و نزدیک خود با چین ادامه دهیم.

البته در خصوص سؤالی که اشاره شد باید بگویم که مسئله نخست تمایل چین برای عضویت در آژانس بین‌المللی انرژی است. به علاوه آژانس دارای معیارهایی برای عضویت است که چین باید خود را با آن‌ها تطبیق دهد و در آن چارچوب فعالیت کند. این معیارها شامل نگهداری ذخائر اضطراری نفت است که اعضای آژانس ملزم به نگهداری آن هستند.

آژانس بین‌المللی انرژی در زمان بروز شوک اول نفتی در دهه ۱۹۷۰ تأسیس شد. تا کنون چه درس‌هایی آموخته شده است. این پرسش را از این منظر مطرح می‌کنم که در حال حاضر جهان دچار یک بحران عمیق‌تر شده است؟

بحران دهه ۱۹۷۰ نتیجه تحریم نفتی بود و وضعیتی را پیش آورد که منجر به تأسیس آژانس بین‌المللی انرژی شد. بحران حال حاضر تا حدود زیادی با بحران دهه ۱۹۷۰ متفاوت است. در حال حاضر، شاهد یک دوره موقتی مازاد در بازار نفت هستیم اما ما نباید گول بخوریم. بی‌تردید برای تأمین پایدار تقاضای انرژی در جهان پس از عبور از این بحران باید سرمایه‌گذاری کافی صورت بگیرد.

در شرایط کنونی وظیفه اصلی آژانس بین‌المللی انرژی برقراری توازن میان سه E مهم از سیاست‌گذاری انرژی است: امنیت انرژی (Energy Security)، توسعه اقتصادی (Economic Development) و حفاظت از محیط زیست (Environmental Protection). این تعهد چندین حوزه را در بر می‌گیرد: هدایت در مسیر طراحی سیاست‌های انرژی مناسب، جمع‌آوری و تحلیل آمارهای انرژی جهان و تحلیل بازارهای نفت جهان.

مأموریت اصلی ما - کمک به دولت‌ها برای تأمین انرژی قابل دسترس و امن برای اقتصادهایشان در شرایط کنونی - به دلیل بروز بحران مالی اهمیتی فراوان یافته است. ما دولت‌ها را ترغیب می‌کنیم تا مطمئن شوند که بسته‌های سیاستی پیشنهادی ما به سمت تکنولوژی‌های کم‌کربن‌تر خواهد رفت. آنچه امروز به عنوان «انرژی پاک معامله‌ای جدید» خوانده می‌شود. ■

در بسیاری از کشورهای در حال توسعه که بخش نیرو دولتی است و درآمدهای حاصل از سرمایه‌گذاری در آن ناکافی است، دولت معمولاً نقش سرمایه‌گذار را در قالب ارائه وام ایفای می‌کند. اما در حال حاضر به تدریج تمایل کشورهای در حال توسعه برای جذب سرمایه از بخش خصوصی مانند کشورهای صنعتی یا منابع داخلی افزایش یافته است. جذب سرمایه‌های بخش خصوصی می‌تواند بسیار چالش‌برانگیز باشد. بخش خصوصی علی‌رغم این که اساساً از فرصت‌های تجاری در کشورهای در حال توسعه استقبال می‌کند اما تنها در شرایطی واکنش خواهد داشت که یک چارچوب حقوقی پایدار و مناسب در این کشورها حاکم شده باشد و بتواند بازدهی کافی برای جبران ریسکی که متحمل می‌شوند را به دست آورد.

یکی دیگر از راه‌های کمک کشورهای صنعتی به کشورهای در حال توسعه در اختیار قرار دادن دانش خود در زمینه خصوصی‌سازی و آزادسازی بازارهای برق است. ما می‌توانیم این همکاری را با اشاره به موضوعات حیاتی و بحرانی تحقق آزادسازی موفق بخش نیرو و تأکید بر درک این موضوع که آزادسازی بخش نیرو فرآیندی زمان‌بر بوده و مستلزم حضور قدرتمند و مستمر دولت و اجرای تعهدات است به انجام رسانیم.

در حال حاضر علی‌رغم این که بخش اعظم موضوعات مرتبط با انرژی در ابعاد بین‌المللی و روابط دوجانبه یا چندجانبه کشورهاست. هیچ ارگان بین‌المللی‌ای برای حکمرانی و نظارت بر سیاست‌های انرژی در جهان وجود ندارد. پیشنهاد شما برای تقویت همکاری‌های بین‌المللی در زمینه انرژی چیست؟

نیاز به طراحی یک چارچوب جهانی برای سیاست‌های انرژی امری مشهود است. شاید بهترین نمود آن این باشد که اگر همه کشورهای عضو OECD هم میزان انتشارات دی‌اکسید کربن خود را تا سال ۲۰۳۰ به صفر برسانند ما همچنان در مسیر موسوم به تغییر آب و هوای جهان قرار نخواهیم گرفت و این تغییر قویاً مستلزم همکاری کشورهای در حال توسعه در این زمینه است.

یکی دیگر از نمونه‌ها اختصاص بخش اعظم رشد اضافی تقاضای انرژی جهان در دهه آتی به کشورهایی است که عضو IEA نیستند. با توجه به این وضعیت کشورهای عضو IEA برای تأمین امنیت انرژی خود باید با کشورهای غیرعضو همکاری کنند. به نظر من IEA می‌تواند و باید محور این گفتگوهای دوجانبه باشد.

آژانس بین‌المللی انرژی تنها سازمان انرژی بین‌المللی است که تجربه و دانش کافی در زمینه انواع مباحث انرژی دارد. ما فلسفه بازارهای باز و تنوع عرضه را دنبال می‌کنیم و تحلیل‌های مستقل و عینی مادر جهان شهرت دارد و مورد استفاده گسترده قرار می‌گیرد.